

ЗМІСТ ЮРИДИЧНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО У ВІДДІЛІ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПІДРОЗДІЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Катерина Сергіївна БЕСЦІННА,

*курсант 1-го курсу групи Ф1-22-101 Харківського
національного університету внутрішніх справ
bescennaakata@gmail.com*

Науковий керівник: *Юшкевич О. Г., канд. юрид.
наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії
держави та права факультету №1 Харківського
національного університету внутрішніх справ*

Одним із суб'єктів здійснення юридичної практичної діяльності є слідчий Національної поліції України. Слідчий – це представник професії “юрист”, фахівець у сфері права, який володіє теоретичними знаннями, навичками та уміннями їх практично застосувати під час виконання ним його професійних прав і обов'язків [1]. Відповідно до наказу МВС України “Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України” [2] слідчий – службова особа органу Національної поліції України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої Кримінальним процесуальним кодексом України [3] (далі – КПК України), здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень. Згідно п. 17 ч. 1 ст. 3 КПК України [3] слідчий – це службова особа органу Національної поліції, органу безпеки, органу Державного бюро розслідувань, органу Бюро економічної безпеки України, Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень.

Серед посад “слідчий” можна виокремити посади “старший слідчий в особливо важливих справах головного управління Національної поліції (далі – ГУНП)”, “старший слідчий ГУНП”, “слідчий ГУНП”, “старший слідчий підрозділів територіальних органів поліції та територіальних (відокремлених) підрозділів поліції”, “слідчі підрозділів територіальних органів поліції та територіальних (відокремлених) підрозділів поліції”, “слідчий – працівник організаційно-методичного підрозділу Головного слідчого управління Національної поліції (далі – ГСУ), слідчого управління (далі – слідчий-методист)”, “слідчий – криміналіст ГСУ, слідчого управління (далі – слідчий-криміналіст)”.

Слідчий має кваліфіковано здійснювати юридично-значущі дії, що визначають зміст його роботи – юридичної практичної діяльності. Юридична практична діяльність слідчого уявляє собою систему свідомо-вольових дій слідчого у межах установлених нормами права повноважень з використанням юридичних засобів та інструментів, що здійснюються у межах права і мають юридичні наслідки [1].

Юридичну практичну діяльність слід відрізнити й від організаційно-правової діяльності фахівців неюридичного профілю. Наприклад, правовою діяльністю можна назвати оформлення відрядження, тому що воно вимагає низки правових рішень. Однак така діяльність традиційно юридичною не визнається, і її нерідко виконують фахівці, які не мають юридичної освіти. Не можна назвати юридичною організаційно-правову діяльність деяких працівників правоохоронних органів, відділів їхніх міністерств і відомств, тому що вони використовують право для вирішення позаправових соціальних цілей – економічних, політичних, управлінських тощо [4].

Розглянемо детальніше юридичну практичну діяльність слідчого у відділі територіального підрозділу Національної поліції України. Окрім загальних ознак, притаманних юридичній діяльності, остання має також певні особливі ознаки, що відображають її своєрідність, зокрема: пов'язується з постійною роботою слідчого у відділі територіального підрозділу Національної поліції України над юридичними текстами (законами, судовими рішеннями); стосується правотлумачення (правоконкретизації), правореалізації (у формах дотримання, виконання, використання норм права) та правозастосування (підготовки і прийняття індивідуального юридичного рішення в юридичній справі на основі юридичних фактів і конкретних правових норм); виражається в юридичних діях та операціях; передбачає одержання результату за допомогою правових засобів і різних способів, настання юридичних наслідків або створення умов для дій, виконання яких обумовлює такі наслідки [1].

Кожна юридична практична діяльність структурно складається із певної сукупності елементів, що знаходяться у взаємозв'язках та забезпечують здійснення практичної юридичної діяльності. Серед складових елементів юридичної практичної діяльності виділяють зміст, що в кожному конкретному випадку становлять конкретні дії, перелік яких суттєво впливає на визначення обсягу, сфери, форми, засобів та способів юридичної практичної діяльності [5].

Як правило, під змістом юридичної практичної діяльності розуміють діяльність суб'єктів юридичної діяльності з виконання своїх повноважень (прав і обов'язків) у межах такої діяльності, що тягнуть за собою певні юридичні наслідки (розгляд юридичної справи, підтримання державного обвинувачення в суді, складання правових та процесуальних документів, проведення слідчих дій слідчими, огляд місця події тощо) з використанням певних засобів та способів [1].

Зміст юридичної практичної діяльності слідчого у відділі територіального підрозділу Національної поліції України регламентовано:

1) розділом III наказу МВС України “Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України” [2], а саме: усебічне, повне і неупереджене дослідження обставин кримінального провадження, виявлення як тих обставин, що викривають, так і тих, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставин, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надання їм належної правової оцінки та забезпечення прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень;

2) ст. 40 КПК України [3]: починати досудове розслідування за наявності передбачених підстав; проводити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії у встановлених випадках; доручати проведення слідчих

(розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам; звертатися за погодженням із прокурором до слідчого судді з клопотаннями про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій; повідомляти за погодженням із прокурором особі про підозру; за результатами розслідування складати обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру та подавати їх прокурору на затвердження; здійснювати інші повноваження, передбачені КПК України. Слідчий несе відповідальність за законність та своєчасність здійснення процесуальних дій [6];

3) розслідування злочинів; проведення допитів підозрюваних, свідків, потерпілих; огляди місць здійснення злочинів; проведення обшуків, упізнань, слідчих експериментів; пошук доказів, що мають відношення до здійснення злочинів; організація роботи інших фахівців, що беруть участь у розслідуванні (експертів, лікарів, психологів, педагогів тощо); з'ясування причин і умов здійснення злочинів; ведення документації (складання протоколів, постанов тощо); аналіз зібраних даних по злочину; збір інформації, необхідної для розкриття злочину; профілактичні заходи, спрямовані на зниження злочинності [7].

Слід констатувати, що особливості статусу слідчого визначаються тим, що він, з одного боку, виступає посадовою особою відповідного правоохоронного органу, де є слідчі підрозділи, а з другого – учасником кримінального провадження, тобто процесуальною фігурою. Відповідно в організаційному розумінні статус слідчого може розглядатися як сукупність прав та обов'язків, а також вимог до слідчого як державного службовця, специфіка яких визначається законами України [8].

Підсумовуючи слід зазначити, що юридична практична діяльність слідчого у відділі територіального підрозділу Національної поліції України регламентована чинним законодавством та необхідна для вирішення певного кола питань щодо досудового розслідування як стадії кримінального провадження. При здійсненні своїх повноважень слідчий є самостійною особою у своїй процесуальній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Курс лекцій з юридичної деонтології : навч. посіб. / [І. А. Логвиненко, І. Л. Невзоров, Є. С. Логвиненко та ін.] ; за заг. ред. І. А. Логвиненка, І. Л. Невзорова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 184 с. URL: <https://cutt.ly/nN6ZYZX>.
2. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України: Наказ МВС України від 06.07.2017 № 570. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17#top> (дата звернення: 07.02.2023).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 07.02.2023).
4. Поняття, ознаки і види юридичної практичної діяльності. URL: <http://surl.li/eqybu>.
5. Загальна характеристика юридичної діяльності. URL: <https://cutt.ly/eMrQdt8>.
6. Юріков О. Слідчий як службова особа, яка займає відповідальне становище, у змісті ст. 368, 368-5, 369 і 382 КК України. URL: <http://surl.li/erfzh>.
7. Слідчий. URL: https://robota.lviv.ua/index.php/business/ABC_jobs/slidchij.
8. Правовий статус слідчого. URL: <http://surl.li/daad>.